

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทที่ 1 ภาษาตระกูลไท (Tai) และประโยชน์ของการเรียนภาษาถิ่น	1
ลักษณะของภาษาตระกูลไท	1
ความหมายของคำว่า “ภาษาถิ่น”	2
ประโยชน์ของการศึกษาภาษาถิ่น	3
บทที่ 2 ระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ	7
ภูมิหลังของภาคเหนือ	7
ระบบเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือ	8
หน่วยเสียงพยัญชนะ	9
หน่วยเสียงพยัญชนะต้น	9
หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย	13
เสียงเทียบของหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยมาตรฐาน	
กับภาษาไทยถิ่นเหนือ	13
เสียงเทียบที่เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว	14
เสียงเทียบที่เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ	36
หน่วยเสียงสระ	40
หน่วยเสียงวรรณยุกต์	43
ลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ภาษาถิ่นเหนือ	45
เสียงเทียบของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐาน	
กับภาษาไทยถิ่นเหนือ	50
บทที่ 3 โครงสร้างพยางค์ในภาษาไทยถิ่นเหนือ	55
โครงสร้างพยางค์	55
โครงสร้างพยางค์ของคำพยางค์เดี่ยวในภาษาไทยถิ่นเหนือ	55
โครงสร้างที่ 1	55
โครงสร้างที่ 2	56
โครงสร้างที่ 3	58
โครงสร้างที่ 4	59
โครงสร้างที่ 5	60

บทที่ 4 การประกอบคำหรือการสร้างคำในภาษาไทยถิ่นเหนือ	61
การรวมหน่วยคำ	61
คำพยาน	61
คำพยานประเภทหน่วยคำไม่อิสระ+หน่วยคำไม่อิสระ	61
คำพยานประเภทหน่วยคำไม่อิสระ+หน่วยคำอิสระ	64
คำประสม	65
คำประสม	65
คำซ้อน	68
คำซ้อนสองพยางค์	68
คำซ้อนสี่พยางค์	70
การซ้ำหน่วยคำ	79
คำซ้ำ 2 พยางค์	80
คำซ้ำ 4 พยางค์	83
บทที่ 5 ความแตกต่างทางด้านคำศัพท์ระหว่างภาษาไทยมาตรฐาน	
กับภาษาไทยถิ่นเหนือ	85
คำศัพท์ที่ออกเสียงเหมือนกันแต่มีความหมายต่างกัน	85
คำศัพท์ที่มีความหมายเหมือนกันแต่ออกเสียงต่างกันหรือใช้คำศัพท์ต่างกัน	97
ชื่อพืช	97
ชื่อสัตว์	101
ชื่ออวัยวะต่างๆ	103
ชื่อสิ่งของเครื่องใช้และเครื่องประดับต่างๆ	103
บทที่ 6 คำและการใช้คำชนิดต่างๆในภาษาไทยถิ่นเหนือ	105
คำนามและการใช้คำนาม	105
คำที่ใช้เรียกเครือญาติ	105
คำลักษณะนาม	107
คำสามานยนาม	110
คำเรียกชื่อวัน	110
คำเรียกชื่อเดือนแบบโบราณ	110
คำเรียกชื่อปีนักษัตร	111

คำสรรพนามและการใช้คำสรรพนาม	112
คำบุรุษสรรพนามที่เป็นคำสรรพนามโดยเฉพาะ	112
คำสรรพนามบุรุษที่ 1	112
คำสรรพนามบุรุษที่ 2	112
คำสรรพนามบุรุษที่ 3	113
คำบุรุษสรรพนามที่มาจากคำนาม	113
คำกริยาและการใช้คำกริยา	114
คำกริยา	114
การใช้คำกริยา	118
คำกริยาคำเดียวแต่มีหลายความหมาย	118
คำกริยาที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน แต่ใช้คำศัพท์ต่างกัน	121
คำวิเศษณ์และการใช้คำวิเศษณ์	131
คำที่ใช้บอกเวลา	131
คำที่ใช้บอกช่วงเวลาในแต่ละวัน	131
คำที่ใช้บอกวัน	131
คำที่ใช้บอกเดือน	132
คำที่ใช้บอกปี	132
คำที่ใช้บอกระยะเวลาหรือประมาณเวลา	132
คำที่บอกลักษณะต่างๆ	133
คำบอกสี	133
คำบอกกลิ่น	133
คำบอกรส	134
คำบอกขนาดสัดส่วนและลักษณะ	134
คำบอกลักษณะของกริยา	135
คำที่บอกจำนวนนับ	138
คำที่บอกปริมาณ	140
คำที่บอกกำหนดหรือชี้เฉพาะ	141
คำที่บอกสถานที่	143

คำอุทานและการใช้คำอุทาน	143
คำที่แสดงความรู้สึกแปลกใจหรือประหลาดใจ	143
คำที่แสดงความรู้สึกตกใจหรือตกใจเพราะได้รับบาดเจ็บ	144
คำที่แสดงความรู้สึกเวทนาสงสารหรือเห็นใจ	144
คำที่แสดงความรู้สึกไม่พอใจ รำคาญ ผิดหวังหรือโมโห	145
คำที่แสดงความรู้สึกขะเขวขงหรือรังเกียจ	145
คำที่แสดงความรู้สึกดูถูกหรือไม่เชื่อว่าจะเป็นไปได้	145
คำที่แสดงความรู้สึกเสียใจหรือสมน้ำหน้า	145
คำที่แสดงความรู้สึกกังวลใจ ไม่สบายใจ	145
คำร้องเรียกหรือขานรับและการใช้คำร้องเรียกหรือขานรับ	146
คำลงท้ายและการใช้คำลงท้าย	147
คำลงท้ายที่ช่วยเสริมความสุภาพ	148
คำลงท้ายที่ช่วยเสริมความให้หนักแน่นขึ้น	148
คำลงท้ายที่ช่วยเสริมความเชิงขอร้องหรือชักชวน	151
คำลงท้ายที่ช่วยเสริมความเชิงบังคับ	151
คำลงท้ายที่ช่วยเสริมความแบบไม่พอใจหรือโกรธ	151
คำลงท้ายที่เป็นคำไม่สุภาพ	152
บทที่ 7 ประโยค	153
การเรียงคำเข้าประโยค	153
ลักษณะประโยคในภาษาไทยถิ่นเหนือ	155
ประโยคบอกเล่า	155
ประโยคบอกเล่าธรรมดา	156
ประโยคตอบรับ	158
ประโยคปฏิเสธ	160
ประโยคคำถาม	162
ประโยคคำสั่ง	168
ประโยคขอร้องหรือชักชวน	169
การรวมประโยค	170
นำประโยคความเดียวมาเรียงต่อกันตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	170
รวมประโยคความเดียวโดยใช้คำเชื่อม	170
ใช้คำสันธานเป็นคำเชื่อม	170
ใช้คำสรรพนามเป็นคำเชื่อม	174

ตัวอย่างข้อความภาษาไทยถิ่นเหนือ	175
นิทานเรื่องปู่กับนกกระยาง	175
นิทานเรื่องคนไม่รู้บุญคุณ	177
นิทานเรื่องกินข้าวอร่อยทุกมื้อ	180
บทที่ 8 บทสนทนาภาษาไทยถิ่นเหนือ	185
การทักทาย	185
การขอบคุณ	187
การขอโทษ	188
การบอกลา	189
การอวยชัยให้พร	189
การเล่าอาการเจ็บป่วย	191
ตัวอย่างบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ	192
การทำความรู้จัก	192
การทักทายระหว่างอาจารย์กับลูกศิษย์	194
การฝากซื้อกับข้าวระหว่างเพื่อนบ้าน	194
การสนทนาระหว่างเพื่อนที่โรงเรียน	195
การถามทาง	195
การซื้อเสื้อผ้า	196
การถามถึงบุคคล	197
การซักถามประวัติ	198
การชวนไปเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่	199
บทที่ 9 การศึกษาภาษาไทยถิ่นเหนือในวรรณกรรม	201
ลพ.15 จารีกวัดพระธาตุหริภุญชัย มุมตะวันออกเฉียงเหนือพ.ศ.2043	205
ลป.7 จารีกดอยจำพ.ศ.2045	213
ชม.1 จารีกวัดเชียงมั่นพ.ศ.2124	218
ตำนานสิบห้าราชวงศ์	229
นิทานหอยไ้	237
คำวชเรื่องธรรมนกระจาบ(บทที่ 1)	249
ภษิตล้านนา	256
นิทานเรื่องปู่เถนย่าเถน	269
นิทานเรื่องลูกพระยาเจ้าเมืองกับทุกตะ	273

บรรณานุกรม	277
ภาคผนวก	
เปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานกับคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นเหนือ	281
ประเภทคำนาม	281
คำนามที่เกี่ยวกับเครือญาติ	282
คำนามที่เกี่ยวกับอวัยวะของคนและสัตว์	284
คำนามที่เกี่ยวกับส่วนต่างๆของพืช	290
คำนามที่เกี่ยวกับสิ่งของและเครื่องมือเครื่องใช้	291
คำนามที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ	297
คำนามที่เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มและของใช้ของพระสงฆ์	298
คำนามที่เกี่ยวกับธรรมชาติ	299
คำนามที่เกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างและอุปกรณ์ในการก่อสร้าง	302
คำนามที่เกี่ยวกับอาหารและเครื่องปรุงอาหาร	305
คำนามที่เกี่ยวกับเชื้อผัก	308
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อผลไม้	311
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อดอกไม้	313
คำนามเกี่ยวกับชื่อไม้ยืนต้นและพืชล้มลุก	315
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อปลาและสัตว์น้ำ	316
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อนกและสัตว์ปีก	317
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อแมงและแมลง	319
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อสัตว์เลี้ยง	321
คำนามที่เกี่ยวกับชื่อสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ	322
คำนามที่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บและอาการเจ็บป่วย	323
คำนามที่เกี่ยวกับพาทนะและส่วนประกอบของพาทนะ	325
คำนามที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี	326
คำนามที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี การแสดง การละเล่นและของเล่น	327
คำนามที่เกี่ยวกับอาชีพและสถานภาพของบุคคล	328
คำลักษณนาม	329

ประเภทคำกริยา	331
คำกริยาที่เกี่ยวกับการปรุงอาหาร	332
คำกริยาที่เกี่ยวกับการกินและการดื่ม	335
คำกริยาที่เกี่ยวกับการแต่งตัว	335
คำกริยาที่เกี่ยวกับการพูดและการเปล่งเสียง	336
คำกริยาที่เกี่ยวกับความรู้สึก	338
คำกริยาที่เกี่ยวกับอาการของร่างกายและการเจ็บป่วย	340
คำกริยาที่เกี่ยวกับการทำความสะอาด	341
คำกริยาที่เกี่ยวกับการเย็บปักถักร้อยและการผลิตสิ่งของ	342
คำกริยาที่เกี่ยวกับการทำร้ายและการต่อสู้	344
คำกริยาที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการเคลื่อนที่	346
คำกริยาที่เกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน	350
คำกริยาที่เกี่ยวกับการเกษตร	351
คำกริยาที่เกี่ยวกับตา	351
ประเภทคำสรรพนาม	353
คำบุรุษสรรพนาม	353
คำแสดงคำถาม	354
ประเภทคำวิเศษณ์	354
คำบอกกำหนดหรือชี้เฉพาะ	355
คำบอกช่วงเวลาใน 1 วัน	355
คำบอกระยะเวลา	356
คำบอกจำนวนและปริมาณ	358
คำบอกรสและรสชาติ	360
คำบอกสี	360
คำบอกกลิ่น	361
คำบอกลักษณะ	362
คำบอกขนาด	364
คำบอกสัมผัส	365
ประเภทคำลงท้าย	365